

Unkarilaiset Suomessa

Boglárka Straszer

Maailmassa on tällä hetkellä noin 15 miljoonaa ihmistä, jotka mieltävät itsensä unkarilaisiksi. Näistä noin 10 miljoonaa asuu Unkarissa ja noin 5 miljoonaa Unkarin ulkopuolella. Suurin osa Unkarin ulkopuolella asuvista unkarilaisista – noin 2,5–3,5 miljoonaa ihmistä – elää Karpaattien alangolla historiallisilla asuma-alueillaan. He asuvat Unkarin naapurimaissa eli Romaniassa, Slovakiassa, Ukrainassa, Itävallassa ja entisen Jugoslavian alueella. Unkarin levoton historia ja poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset vaikeudet ovat luoneet jatkuvia pakolaisvirtoja, väestönsiirtymiä ja siirtolaisuutta. Unkarilaisten Maailmanliitto arvioi, että Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Australiassa, Israelissa, Etelä-Afrikassa ja Länsi-Euroopassa asuu nykyään yhteensä noin 2,5–2,7 miljoonaa unkarilaista. Pohjoismaissa asuu noin 36 000–40 000 ihmistä, jotka identifioituvat unkarilaisiksi tai joita muut pitävät unkarilaisina. Heistä suurin osa asuu Ruotsissa. (Vrt. Kovács 1999:49, Raport 2006.).

Unkarilaisten Suomeen muuton historiallista taustaa

Unkarilaisten ja suomalaisten vuorovaikutuksen katsotaan alkaneen kahdesta matkasta. Antal Reguly (1817–1858) oli ensimmäinen merkittävä unkarilainen tiedemies, joka kävi Suomessa ja loi vilkkaat kulttuuriyh-

teydet unkarilaisten ja suomalaisten välille. Hän tuli Suomeen vuonna 1839 ja viipyi jonkin aikaa oppiakseen suomea ja tutustua suomalaiseen maaseutuun. Hän teki myös tutkimusmatkoja Lappiin ja Venäjälle ja tutki suomalais-ugrilaista kielisukulaisuutta. Erik Aleksanteri Ingman (1810–1858) koetti 1840-luvulla luoda Suomesta käsin yhteyksiä unkarilaisiin tiedemiehiin ja osoittaa, että nuori suomalainen kulttuuri voisi saada virikkeitä kansallisesti valveutuneesta Unkarista. (Numminen 1984: 16, Tervonen 1984: 61.). Heidän jalanjäljissään seurasi monta muuta tiedemiestä ja unkarilaisten ja suomalaisten kesken alkoi vilkas kirjeenvaihto. 1800-luvun puolivälistä alkaen lisääntyivät myös matkat, jotka vahvistivat unkarilaisten ja suomalaisten lämpimiä suhteita. Mm. József Szinnye (1857–1943), József Budenz (1836–1892), August Ahlqvist (1826–1889), Arvid Genetz (1848–1915) ja Antti Jalava (1846–1909) olivat tunnettuja kulttuuripersoonia, joita kielisukulaisuus innoitti. Erittäin suomalainen Antti Jalava (alunperin Almberg) oli tärkeä lenkki suomalaisten ja unkarilaisten välillä. Hänen teoksensa ”Unkari maa ja kansa” (1876) oli siihenastisista perusteellisista vieraan maan ja kulttuurin kuvaus Suomessa (Varpio 1997: 88). Unkarilaisista tiedemiehistä mm. Pál Hunfalvy (1810–1891) oli aktiivisesti yhteydessä suomalaisiin kirkon edustajiin, ja kun Budapestiin perustettiin altaistiikan oppituoli vuonna 1872, saivat myös muut unkarilaiset kielentutkijat ja opiskelijat mahdollisuuden käydä Suomessa (ks. esim. Vilkuna 1967, Székely 1996). Ennen pitkää eivät vain kielentutkijat, etnologit ja kirjallisuudentutkijat, vaan myös taidealojen edustajat olivat mukana suomalais-unkarilaisessa yhteistyössä. Ystävyyttä ei jäänyt vain yksilötasolle, vaan 1930-luvulla kehittyivät opiskelijavaihto ja suomalais-ugrilaiset kulttuurikongressit samoin kuin kuorojen, urheiluryhmien ja muidenkin intressiryhmien yhteydet. (Nagy 1984, Numminen 1984, Tervonen 1984 ja 1995, Lahdelma 1991, Anhava 1993, Szij 1996, Tervonen & Rumohr-

FM Boglárka Straszer valmistui maisteriksi 2002 Helsingin yliopiston suomen kielen laitokselta. Hän on koulutukseltaan myös suomi toisena ja vieraana kielenä sekä unkarin kielen -opettaja. Artikkelit perustuu kielisosiologiseen väitöskirjään, joka käsittelee toisen polven Suomen- ja Ruotsin unkarilaisten kielivalintaa ja identiteettiä. Väitöskirja ilmestyy syksyllä 2009 Uppsalan yliopiston Multiethnisen tutkimuslaitoksen Studia Multiethnica Upsaliensia -julkaisusarjassa.

Norio 2006, Wichmann 2007.). Muutamia unkarilaisia tuli myös pakolaisina Suomeen 1930-luvun loppupuolella (ks. Lepola 2000: 41).

Niin kutsuttu ”heimoaate”, jolla tarkoitettiin suomalais-ugrilaisten kansojen sukulaisuusaatetta, syntyi Suomessa kansallisen herätyksen aikaan ja pysyi voimissaan toisen maailmansodan loppuun asti (ks. esim. Szij 1989: 76–77). Heimoaate oli hengeltään propagandistinen ja sen mukaan unkarilaisten ja suomalaisten kielisukulaisuus oli muita vahvempi (ks. esim. Kilpiö 1999: 30). Näiden kahden pienen kansakunnan yhteenkuuluvuuden tunne johti myös ennen näkemättömään solidaarisuuteen. Toinen ilmiö, jolla oli keskeinen rooli suomalais-unkarilaisten hyvien suhteiden luomisessa, olivat ns. kulttuurikongressit ja kulttuurisopimus. Kulttuurisopimus allekirjoitettiin vuonna 1937 ja se oli laatuaan ensimmäinen Suomen allekirjoittama kulttuurisopimus. Sopimuksen myötä heimopäivien ja sukukansapäivien vietto sai virallisen luonteen. Kulttuurisopimus mahdollisti lisääntyvän opiskelijavaihdon, kirjallisuuden kääntämisen, yhteistyösuunnitelmat fennougristiikan alalla, oppikirjojen sisällön muokkaamisen ”ystävyydskansoja” silmällä pitäen, samoin kuin muut kulttuurikontaktit ja kulttuurivaihdon. Suunnitelmien käytännön toteuttamista vaikeutti lähestyvä sota-aika. (Ks. esim. Numminen 1984: 18, Varpio & Szopori Nagy 1990: 19–22, Szij 1989: 76–83, Kilpiö 1999: 36.).

Sotavuodet merkitsivät vilkkaan kulttuurivaihdon joltistakin tyrehtymistä maiden välillä, mutta esim. Unkarin kulttuurin ja kirjallisuuden suosio lisääntyi Suomessa aikaa myöten (Varpio & Szopory Nagy 1990: 41–52, 93–121). Sodat antoivat mahdollisuuden myös toisenlaiseen yhteistyöhön suomalaisten ja unkarilaisten kesken. Uutiset talvisodan puhkeamisesta syksyllä 1939 koskettivat unkarilaisia ja he tahtoivat heti auttaa. Unkarilaiset äidit käynnistivät keräyksiä suomalaisten lasten auttamiseksi, ja seurakunnat, kaupungit, kunnat, yritykset, rahalaitokset ja muut instituutiot lähettivät avustuksia Suomeen. Budapestin Suomen lähetystössä ilmoitautui tuhansia vapaaehtoisia ja maaliskuuhun 1940 mennessä yhteensä 25 000 unkarilaista miestä oli tarjoutunut rintamapalvelukseen. Lopulta vain murto-osa pääsi palvelukseen Unkarin tiukka-linjaisen valintaprosessin vuoksi (Richly 1996: 134–139, 148–149). Yhteensä 341 vapaaehtoista matkusti Suomeen helmikuussa 1940 läpi Jugoslavian, Italian, Ranskan, Ison-Britannian ja Norjan. Näiden so-

tilaiden lisäksi parikymmentä vapaaehtoista matkusti Suomeen omin päin. Unkarilaiset ja muut ulkomaiset vapaaehtoiset saapuivat Suomeen hiukan liian myöhään, joten heidän läsnäolonsa talvisodassa muodostui lyhyeksi, mutta unkarilaisten panos ja läsnäolo suomalaisilla harjoitusleireillä pantiin monella tapaa merkille. Suomalainen sodanjohto oli tyytyväinen tunnollisiin, kurinalaisiin, hyvin koulutettuihin ja hyvin varustettuihin unkarilaisiin sotilaisiin, ja tavallinenkin kansa piti heistä. Pohjanmaan asukkaat seurasivat kiinnostuneina komeiden unkarilaisten harjoittelua Lapualla ja seurustelivat heidän kanssaan melko paljon. Suomalaiset osallistuivat säännöllisesti unkarilaisiin jumalanpalveluksiin ja unkarilaiset sotilaat ihastuttivat heitä hyvällä unkarilaisella ruoalla, unkarilaisilla lauluilla, paraateilla ja juhlilla. (Richly 1996: 153, 155–156.). Vaikka unkarilaisten osallistumisella talvisotaan oli enemmän poliittista ja psykologista merkitystä kuin sotilaallista, suomalaiset arvostivat unkarilaisten apua kovasti. Oli merkille pantavaa, että kaukainen veljeskansa tuli avuksi, kun Suomi oli vaikeuksissa, mutta ei liene liioiteltua sanoa, että suomalaisten suuri kiitollisuus perustui joltiseenkin suomalais-unkarilaisen kielisukulaisuuden romantisoimiseen – pidettiin hän sukulaisuutta myös rotusukulaisuutena. (Richly 1996: 161–162, 177.).

Sodan jälkeen unkarilaisten ja suomalaisten aktiiviset suhteet virkosivat uudelleen eloon muillakin aloilla, kun vuonna 1959 perustettiin Suomi-Unkari Seura ja vahvistettiin uusi kulttuurivaihtosopimus. Tämä tapahtui János Kádárin valtakaudella ja sopimus oli Unkarille ensimmäinen ei-sosialistinen yhteistyöhanke kommunismin aikana (Miklóssy 2004: 552). Ensimmäinen nk. Suomen ja Unkarin ystävyysviikko pidettiin vuonna 1967. Sen suojelijoina olivat kummankin maan valtionpäämiehet. Maiden välillä solmittiin myös muita yhteistyösopimuksia, kuten viisumipakon poisto (1969), 10-vuotinen taloudellinen, teollinen ja teknis-tieteellinen yhteistyösopimus (1974), sopimus kaupan esteiden poistamisesta maiden väliltä (1974) ja sopimus oikeusavusta siviili- ja rikosasioissa (1981). Mutta suomalaisen ja unkarilaisen median kesken solmittiin kommunismin kaudella myös ohjelmienvaihtosopimus (Fehérvári 1984) ja luotiin vilkkaita yhteyksiä suomalaisten ja unkarilaisten ammattijärjestöjen, siviiliorganisaatioiden ja moneenlaisten yhdistysten välille (Huotari 1984). Edellä mainitut sopimukset kertovat molemminpuolisesta

luottamuksesta maiden välillä – erilaisista yhteiskuntajärjestelmistä huolimatta – mutta samalla maat hyötyivät molemminpuolisista kontakteista (Nagy 1984: 14). Unkari kuului tällöin niin sanottuun itäblokkiin muiden sosialististen maiden kanssa ja yhteydet länsimaihin olivat rajoitetut. Suhde Suomeen oli siten poikkeus. (Miklóssy 2004.).

Vuonna 1980 Helsingissä avattiin Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus, joka tarjoaa joka vuosi useita erilaisia tapahtumia kaikille kiinnostuneille ja vuodesta 1986 alkaen on Porin kaupunginkirjastossa toiminut Unkarilaisen kirjallisuuden keskus, jossa on tarjolla monipuolinen, noin 4 000 niteen Unkari-aiheinen kirjasto sekä unkarinkielisiä aikakauslehtiä ja kirjallisuutta. Suomi-Unkari Seuran aloitteesta on vuodesta 1986 lähtien järjestetty joka kolmas vuosi suomalais-unkarilaisia ystävyysviikkoja, jolloin parisensattaa ystävyyspaikkakuntalaista vieraillee toistensa luona. Kulttuurisopimuksen vuosijuhlan yhteydessä juhlavuonna 1984 pidettiin Suomen kouluissa ensi kertaa Unkarin teemapäivä Kouluhallituksen (nyt Opetushallitus), Suomi-Unkari Seuran, Äidinkielen Opettajain Liiton ja Yleisradion kouluosaston yhteistyön tuloksena. Teemapäivä sai jatkoa ja myös nykyään pidetään säännöllisesti unkarilainen viikko suomalaisissa ja suomalainen viikko unkarilaisissa kouluissa. (Numminen 1984: 18, Varpio & Szopori Nagy 1990: 20–21, Csepregi & Wichmann 1992: 289–290, Jonka-Hallila 2000: 71–72 ja 139.).

Unkarin kieli tuli Suomessa yhä suosittumaksi unkarilaisten ja suomalaisten lisääntyneiden tie-teellisten ja kulttuuristen kontaktien ansiosta. Ystävyyskansayhteistyö, ystävyysseurojen toiminta, ystävyyspaikkakuntien yhteistyö ja turistimatkat johtivat siihen, että unkarista tuli pian myös tavallisen kansan harrastus. Kielen suosion kasvuun vaikutti se, että 1960- ja 1970-luvuilla opetuksessa alettiin käyttää Suomessa vakituisesti asuvia unkarilaisia. Aikaa myöten kielenopetuksen painopiste onkin siirtynyt kielihistorian harrastuksesta kohti käytännön kielitaitoa, ts. tavallisen kielenkäytön ja vapaa-ajan toiminnan alueelle. (Laakso 2004: 29.). Edellä mainittu kulttuurivaihtosopimus tuki ja tukee edelleen unkarin kielen käyttöä ja Unkarin kulttuuria Suomessa. Nyt voimassa oleva sopimus vahvistettiin 1995 (ks. Asetus 1995). Siinä Suomen tasavallan hallitus ja Unkarin tasavallan hallitus sitoutuvat kehittämään molemminpuolista yhteistyötä kulttuurin, koulutuk-

sen ja tieteen alalla samoin kuin nuoriso- ja urheilutoiminnassa.

Nummisen (1984: 21) mukaan suomalais-unkarilaisissa yhteyksissä ovat ns. seka-avioliitot muodostuneet jopa traditioksi. Ilmiön juuret juontavat jo 1800-luvun kielitieteellisistä kontakteista, jolloin esim. unkarilainen József Szinnye (1857–1943) avioitui suomalaisen näyttelijättären kanssa ja Yrjö Joo-seppi Wichmann (1868–1932) meni naimisiin tunnetun unkarilaisen etnologin tyttären kanssa. 1900-luvulla tuli paljon lisää unkarilaisten ja suomalaisten avioliittoja. Jopa ensimmäinen yhteinen elokuva, vuonna 1981 suomalais-unkarilaisena yhteistyönä toteutettu *Tullivapaa avioliitto*, käsittelee juuri unkarilaisen ja suomalaisen avioliittoa.

Unkarilaisten ja suomalaisten nykyiset kontaktit liittyvät paitsi kulttuurivaihtoon ja ystävyysiteisiin myös erityistyövoimaan. Suomalaiset panivat merkille unkarilaisten mainiot Kodály-pedagogiikan sovellukset ja erityisesti 1970- ja 1980-luvuilla rekrytoitiin monia taiteilijoita, muusikoita ja musiikinopettajia Unkarista. Myöhemmin huomattiin unkarilaisten taidot luonnontieteellisissä ja teknisissä aineissa, mikä on johtanut siihen, että monet suomalaiset yritykset ja tutkimuslaitokset ovat saaneet asiantuntevaa unkarilaista työvoimaa. (Vrt. Helasvuo 1984, Reitala 1984, Gerevich-Kopteff 1993: 1276.) Unkarilaisten muutto Suomeen on siis luonnehdittavissa yksilölliseksi, perhesyistä tapahtuvaksi muuttamiseksi ja suotuisien työmahdollisuuksien houkuttelemaksi muutoksi. Unkarilaisten muutttoa voidaan siten pitää jokseenkin py-syvänä. (Ks. myös Straszer, tulossa 1.).

Demografisia faktoja

Koska tilasto¹ maahan- ja maastamuutosta ennen 1970-lukua on puutteellinen, ei unkarilaisten määräs-tä ole riittävästi tietoa (vrt. Korkiasaari 1993: 7–8). Käytettävissä on vain hajatietoja Suomessa asuvien unkarilaisten lukumäärästä ajalta ennen 1980-lukua. Tilastokeskuksen väestölaskennan mukaan vuonna 1960 maassa asui vain 12 Unkarin kansalaista. Kaikki nämä unkarilaiset, viisi heistä lapsia, asuivat Hel-singissä. Samana vuonna Suomessa asui pysyvästi 67 Unkarissa syntynyttä henkilöä. Heistä 23 asui muual-la kuin pääkaupungissa. Kaksikymmentä vuotta myö-hemmin, vuonna 1980, Suomessa asui 81 Unkarin

kansalaista ja vuonna 1985 jo kaksinkertainen määrä, 163 Unkarin kansalaista. Suuri osa näistä oli aikuisia, iältään 25–39-vuotiaita, ja naisia oli vähän enemmän kuin miehiä. Lasten osuus kaikista Unkarin kansalaisista oli vähän yli 20 %. 1980-luvun jälkipuoliskolla unkarilainen oli Suomen suurimpien maahanmuuttajakielten joukossa (UM 1987).

Unkarilaisten määrä alkoi tasaisesti kasvaa 1990-luvulla ja erityisesti 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälissä. Vuonna 1990 maassa asui 522 Unkarissa syntynyttä henkilöä, joista 278 oli miehiä ja 244 naisia. Suunnilleen viidesosa näistä oli lapsia. Kaikista Unkarissa syntyneistä henkilöistä 32:lla oli äidinkielenä suomi ja yli puolella eli 291 henkilöllä oli myös Unkarin kansalaisuus. Taulukosta 1. nähdään vakituisesti maassa asuvien Unkarin kansalaisten, Unkarissa syntyneiden ja unkarinkielisten määrä vuosien 1990 ja 2007 välisenä aikana. Taulukosta näkyy, että maassa asui enemmän unkarinkielisiä kuin Unkarissa syntyneitä ja Unkarin kansalaisia. Syy tähän on se, että unkarinkielisiin lukeutuvat myös mm. Slovakian ja Romanian unkarilaisalueilta Suomeen muuttaneet, samoin kuin ne unkarilaiset, jotka ovat jo aiemmin vaihtaneet kansalaisuutensa unkarilaisesta suomalaiseksi ja myös ne lapset, jotka ovat syntyneet kaksikielisiin perheisiin ja joiden äidinkie-

Taulukko1: Unkarissa syntyneiden, Unkarin kansalaisten ja unkarinkielisten lukumäärät Suomessa vuosina 1990–2007. Taulukko on koottu Tilastokeskuksen lähteistä.

	Unkarissa syntyneet	Unkarin kansalaiset	Unkarinkieliset
1990	522	308	573
1991	602	373	657
1992	613	385	687
1993	606	385	692
1994	615	403	714
1995	622	419	732
1996	616	411	730
1997	653	454	777
1998	709	508	855
1999	809	597	986
2000	873	654	1 089
2001	934	708	1 178
2002	912	687	1 154
2003	907	678	1 163
2004	875	634	1 139
2005	927	687	1 206
2006	957	724	1 255
2007	1 121	900	1 457

Taulukko 2. Unkarissa syntyneet, Unkarin kansalaiset ja unkarinkieliset Suomessa vuonna 2005 iän ja sukupuolen mukaan. Taulukko on koottu Tilastokeskuksen tilastotiedoista.

Ikä	Unkarissa syntyneet			Unkarin kansalaiset			Unkarinkieliset		
	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset
0-4	23	11	12	49	23	26	89	39	50
5-9	28	8	20	40	17	23	58	26	32
10-14	21	7	14	29	13	16	53	25	28
15-19	32	16	16	22	11	11	41	24	17
20-24	39	21	18	30	16	14	44	22	22
25-29	131	55	76	122	49	73	162	70	92
30-34	180	87	93	166	80	86	234	119	115
35-39	97	48	49	88	48	40	119	63	56
40-44	79	34	45	53	26	27	88	38	50
45-54	139	71	68	59	34	25	166	82	84
55-64	116	67	49	22	12	10	111	65	46
65-	42	30	12	7	3	4	41	29	12
Yht.	927	455	472	687	332	355	1206	602	604

leksi on ilmoitettu unkariksi. Tilastokeskuksen mukaan esim. vuonna 2003 kaikista vakinaisesti maassa asuvista unkarinkielisistä oli noin 71 % syntynyt Unkarissa, 13 % Suomessa, 12 % Romaniassa ja noin 4 % oli tullut entisestä Jugoslaviasta, entisestä Tšekkoslovakiasta ja entisestä Neuvostoliitosta.

Vuonna 2007 Suomen unkarinkielisten lukumäärä oli lähes 1 500. Kuitenkin he muodostavat vain yhden prosentin kaikista niistä, joilla Suomessa on ns. vieras kieli äidinkielenä. Puhujien lukumäärän perusteella unkariksi on järjestyksessä 21. sijalla (ks. Latomaa 2007: 179). Vaikka unkarinkielisten lukumäärä vuonna 2007 oli suurempi kuin koskaan, ei tämä ryhmä ollut enää maan 20 suurimman kieliryhmän joukossa, mikä joh-

Taulukko 3. Unkarissa syntyneiden, Unkarin kansalaisten ja unkarinkielisten maantieteellinen jakautuminen Suomessa vuonna 2005. Taulukko on koottu Tilastokeskuksen tilastotiedoista.

Alue	Unkarissa syntyneet	Unkarin kansalaiset	Unkarinkieliset
Uusimaa	484	376	646
Itä Uusimaa	14	8	19
Varsinais-Suomi	59	49	95
Satakunta	27	14	33
Kanta-Häme	14	10	14
Pirkanmaa	100	81	126
Päijät-Häme	30	11	28
Kymenlaakso	9	5	11
Etelä-Karjala	20	8	19
Etelä-Savo	9	9	13
Pohjois-Savo	12	8	12
Pohjois-Karjala	18	13	17
Keski-Suomi	23	16	25
Etelä-Pohjanmaa	25	18	45
Pohjanmaa	16	6	16
Keski-Pohjanmaa	5	1	6
Pohjois-Pohjanmaa	34	34	48
Kainuu	8	8	9
Lappi	13	11	14
Ahvenanmaa	7	1	10
Yhteensä	927	687	1 206

tui siitä, että muiden kieliryhmien puhujamäärät olivat kasvaneet enemmän kuin unkarinkielisten.

Mitä tulee Unkarin kansalaisten lukumäärään, tilastosta puuttuvat kaikki ne unkarilaiset, joilla on kaksoiskansalaisuus. Heidät luetaan tilastoissa Suomen kansalaisiksi. Kaksoiskansalaisuuden osalta olen saanut Tilastokeskuksesta tietoja, joiden mukaan tilastossa näkyvien 678 Unkarin kansalaisten lisäksi (ks. taulukko 1) vuonna 2003 oli 103 henkilöä maassa, joiden toinen kansalaisuus oli Unkarin kansalaisuus. Heistä 93:n ensisijainen kansalaisuus oli Suomen ja 10 henkilöllä oli jokin muu kuin Unkarin tai Suomen kansalaisuus ensisijaisena kansalaisuutenaan.

Taulukossa 2. näkyvät unkarilaisten ikä- ja sukupuolijakaumat vuonna 2005. Taulukko osoittaa, että kaikissa ryhmissä useimmat henkilöt ovat 30–34-vuotiaita. Unkarissa syntyneiden ryhmässä pienin ryhmä on alle 14-vuotiaiden lasten ryhmä ja Unkarin kansalaisten ryhmässä on yli 65-vuotiaiden lukumäärä pienin. Unkarinkielisistä on 15–19-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden lukumäärä pienin. Sukupuolijakauma on kaikissa ryhmissä varsin tasainen.

Mitä tulee unkarilaisten maantieteelliseen jakautumiseen Suomessa, on merkille pantavaa, että iso osa asuu pääkaupunkiseudulla. Tilastokeskuksen tietojen mukaan noin 60 % unkarilaisista² asuu Etelä-Suomen läänissä ja vähemmän kuin 30 % Länsi-Suomen läänissä. Noin 4 % unkarilaisista elää Itä-Suomen ja Oulun lääneissä ja vain 1 % Lapin läänissä ja Ahvenanmaalla. (Ks. myös Straszer 2005.) Taulukko 3. osoittaa unkarilaisten maantieteellisen jakautumisen tarkat luvut vuonna 2005.

Taulukko 4. Unkarin kansalaisten tai Unkarissa syntyneiden aviopuolisoiden, avopuolisoiden ja rekisteröidyssä parisuhteessa elävien määrä. Taulukko on koottu Tilastokeskuksen lähteistä.

	Avio- ja avoparit sekä rekisteröidyt parisuhteet		
	1995	2000	2005
NAISET			
Unkarin kansalaiset	42	61	113
Unkarissa syntyneet	96	109	164
MIEHET			
Unkarin kansalaiset	39	44	63
Unkarissa syntyneet	108	118	133

Taulukosta 4. nähdään unkarilaisten perhesuhteet eli Unkarissa syntyneet tai kansalaisuudeltaan unkarilaiset aviopuolisot, avopuolisot ja rekisteröidyssä parisuhteessa elävät³ vuosilta 1995, 2000 ja 2005.

Toisen polven suomenunkarilaisista ei tilastotietoja ole saatavissa, mutta on olemassa joitakin tietoja seka-avioliitoista ja näiden perheiden lapsista. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2003 oli yhteensä 61 sellaista perhettä, joissa mies oli Unkarin kansalainen ja vaimo Suomen kansalainen. Tuolloin näissä perheissä oli 36 lasta. Niitä perheitä, joissa mies oli Suomen kansalainen ja vaimo Unkarin, oli samana vuonna 95 ja näissä perheissä oli 78 lasta. Nämä 114 lasta ovat mukana yllä mainituissa tilastotiedoissa taulukossa 3, jos lapsilla on vain Unkarin kansalaisuus tai heidän vanhempansa ovat ilmoittaneet lapsen äidinkieleksi unkarin. Mitä seka-avioliittoihin tulee, on tärkeää huomioida vanhempien tausta heidän syntymämaansa mukaan, koska suomalaisten kanssa naimisissa olevilla unkarilaisilla on mahdollisuus saada Suomen kansalaisuus aika nopeasti. Tilastokeskuksen mukaan yhteensä 268 Unkarissa syntynyttä ihmistä, näistä naisia 137 ja miehiä 131, oli vuonna 2003 naimisissa tai avoliitossa Suomessa syntyneen partnerin kanssa. Lisäksi 26 Unkarissa syntynyttä naista ja 11 miestä olivat naimisissa tai avoliitossa jonkun ei-suomalaissyntyisen tai ei-unkarilaissyntyisen kanssa. Suomalais-unkarilaisissa seka-avioliitoissa oli 218 kotona asuvaa lasta ja muissa unkarilais-ulkomaalaisissa perheissä 42 kotona asuvaa lasta.

Perhesuhteiden osalta on tietoja myös sellaisista perheistä, joissa molemmat vanhemmat ovat Unkarissa syntyneitä: vuonna 2003 sellaisia perheitä asui maassa 117 ja heillä oli yhteensä 149 kotona asuvaa lasta. Unkarissa syntyneiden yksinhuoltajavanhempien lukumäärä oli samana vuonna 33. Mielenkiintoinen seikka on, että maahanmuuttajien joukossa (pakolaiset pois lukien) unkarilaisilla on monilapsisimmat perheet. Niiden lasten määrä, joilla oli Unkarin kansalaisuus, oli 2000-luvun ensimmäisen kymmenvuotispuoliskon aikana 127–149 ja Unkarissa syntyneiden, vakituisesti Suomessa asuvien lasten määrä oli 88–118. Vuonna 2005 oli 0-17-vuotiaita kansalaisuudeltaan unkarilaisia lapsia 133; näistä 60 tyttöjä ja 73 poikia. Sen lisäksi maassa asui samana vuonna 58 lasta, joilla oli Suomen kansalaisuuden lisäksi Unkarin kansalaisuus ja 16 lasta, jotka olivat vaihtaneet Unkarin kansalaisuuden Suomen kansalaisuudeksi.

Tilastojen mukaan unkarilaiset ovat 1980-luvulla työskennelleet ennen muuta yhteiskunnallisissa viroissa, esim. julkishallinnon piirissä, opetustoimessa, terveyden- ja sairaanhoidon alalla, sosiaaliviroissa, kansainvälisissä organisaatioissa ja Unkarin lähetystössä. 1990-luvulla monet unkarilaiset ovat olleet mukana liike-elämässä ja tutkimuksen piirissä. 2000-luvun alussa melkein puolet työssäkäyvistä Unkarin kansalaisista toimi liike-elämässä ja tutkimusaloilla. (Ks. myös Straszer, tulossa 1.).

Instituutiot ja unkarilaistoiminta

Suomenunkarilaisten keskusjärjestö, *Suomen unkarilaisten yhdistys ry* (unkariksi *Finnországi Magyarok Egyesülete*) perustettiin Helsingissä 13. maaliskuuta vuonna 1993 ja vuodesta 1997 alkaen se on toiminut virallisesti rekisteröitynä yhdistyksenä. Aluksi jäsenperheitä oli noin 50, mutta nykyään jäsenmäärä on hieman yli 100 perhettä. Yhdistyksen tärkein tehtävä on ylläpitää unkarin kieltä, kulttuuria ja unkarilaisia tapoja, vahvistaa yhteisöä ja tukea hiljattain muuttaneita unkarilaisia. Tärkeä tehtävä on myös kansallisten merkkipäivien ja ajankohtaisten vuosipäivien vietto. Yhdistys koettaa järjestää pari tapahtumaa kuukaudessa, ennen muuta pääkaupunkiseudulla. Suomenunkarilaisten yhdistyksellä on nykyään kaksi ns. paikallisosastoa, toinen Tampereella ja toinen Turussa. Nämä ovat listanneet ahkerasti käytettyjä sähköpostiosoitteistoja jäsenten käyttöön. Suomenunkarilaisten yhdistyksen tärkeä yhteistyökumppani on suomalais-unkarilainen seurakunta (unkariksi *Finnországi Magyar Gyülekezet*), joka perustettiin 1990-luvun lopussa. Seurakunnalla on neljästä kuuteen unkarinkielistä jumalanpalvelusta vuodessa. Ne toimittaa Ruotsista tai muualta tuleva vierailtava pappi. Vuodesta 1998 on toiminut myös kerho nimeltään *Bóbita Klub*, joka järjestää vanhempien aloitteesta lapsiperheiden tapaamisia Helsingissä. Vuodesta 2005 on Tampereella ja Turussa toiminut pikkulapsia varten perustettu *Ovi Klub*. Suomenunkarilaisten suosituimpiin aktiviteetteihin kuuluvat suomalaisiakin houkuttelevat, perinteelliset kansantanssi-iltapäivät, joiden unkarinkielinen nimi on *táncház*. Helsinkiläisillä suomenunkarilaisilla on tapana viettää ennen muuta karnevaaleja ja joulua ja järjestää gulassinvalmistuskilpailuja Tallinnassa asuvien unkarilaisten

kanssa. Suomenunkarilaisten yhdistyksellä on läheistä yhteistyötä muiden maahanmuuttajaorganisaatioiden ja suomalaisten yhdistysten kanssa, kuten Suomi-Seuran ja Suomen evankelisten seurakuntien kanssa. Myös Unkarin Suomen-lähetystö sekä Unkarin Kulttuuri- ja Tiedekeskus tarjoavat mm. Suomessa asuville unkarilaisille tapahtumia. (FME 2008, Raport 2006. Ks. myös Straszer 2006a.) Unkarilaisten yhdistystoiminta ei rajoitu vain Suomen unkarilaisten yhdistykseen, vaan he toimivat myös suomalaisessa yhteistoimintaorganisaatiossa, Suomi-Unkari Seurassa.

Unkarinkielisillä lapsilla, samoin kuin kaikilla muillakin maahanmuuttajalapsilla, on 1980-luvulta lähtien ollut mahdollisuus saada opetusta äidinkielleään Suomen koululaitoksen piirissä. Opetusta järjestettiin aluksi yhdessä ja syksystä 1990 alkaen kahdessa paikassa; ensin vain Helsingissä ja sitten myös Espoossa. Vuosina 1989–1992 oppilaita oli 5–21 ja opettajia yksi tai kaksi, syksyllä 1991 oli kolme opettajaa. Espoossa oppilasmäärä vaihteli vuosina 1990–1993 viiden ja yhdentoista välillä. Helsingissä vuosina 1989–1993 oppilaita oli 7–21. Oppilasmäärä lisääntyi jonkin verran 1990-luvun kuluessa, mutta suurin lisäys tapahtui vuonna 1997, kun unkarinopiskelijoita oli 50. Vuodesta 1999 opetus laajeni hieman ja vuonna 2000 oppilaita oli Helsingin lisäksi Vantaalla ja Kauniaisissa, mutta ei enää Espoossa. Vuosituhannen vaihteen tienoissa unkarin opintoihin osallistui yli 50 oppilasta. Isoimmillaan oppilasmäärä oli vuonna 2001, jolloin oli 59 opiskelijaa. Vuosina 2001 ja 2002 unkarin opetusta annettiin neljässä kunnassa Suur-Helsingin alueella. Näiden kuntien oppilasmäärät vaihtelivat hieman. Viime vuosina on äidinkielisten unkarin oppijoiden määrä vähentynyt, mutta maantieteellisesti opiskelu laajeni vuonna 2003, kun Suur-Helsingin lisäksi opetusta annettiin Turussa ja vuodesta 2006 alkaen myös Tampereella. Näiden kuntien oppilasmäärät ovat kuitenkin jokseenkin pieniä.⁴ Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2005 unkarinkielisiä lapsia oli 229, joista noin 150 oli tuolloin peruskoulu- ja lukioiässä. Samaan aikaan vain 31 oppilasta osallistui äidinkieliin unkarinopetukseen. Se on noin 20 % kaikista unkarinkielisistä oppilaista. (Vrt. Straszer 2006b.)

Unkarilainen julkaisutoiminta on Suomessa suhteellisen pientä. 1980-luvulla ja 1990-luvun vaihteessa julkaistiin suomalaisunkarilaisena yhteistyönä kaksikielinen aikakauslehti nimeltä *Négykezes – Nelikätinen* (Honka-Hallila 2000: 64). Ainoa jotakuinkin sää-

nöllinen unkarinkielinen julkaisu on tällä hetkellä yhdistyksen jäsenlehti, nimeltään *Körlevél*. Se sisältää pieniä kirjoitelmia yhdistyselämästä ja sivun tai pari lapsille tarkoitettua materiaalia. Painotuotteiden rinnalle ilmaantui vielä yksi unkarilainen media, kun 10. kesäkuuta 2006 alettiin lauantai-iltapäivisin lähettää Helsingin seudulla kuuluvaa 30 minuutin mittaista radio-ohjelmaa. Tämän lisäksi unkarilainen kaapeli-tv-kanava, Duna TV, on tärkeä suomenukarilaisille. Tärkeitä ovat myös unkarilaiset radiokanavat, mutta ennen muuta Internet on käytetyimpiä medioita suomenukarilaisten keskuudessa. Sitä paitsi monissa Suomen kaupungeissa – varsinkin yliopistopaikkakunnilla – unkarilaisilla on mahdollisuus käyttää kirjastojen palveluita ja lukea unkarinkielisiä aikakauslehtiä ja lainata unkarinkielistä kirjallisuutta. Suomenunkarilaisilla on myös mahdollisuus tilata unkarinkielistä kirjallisuutta sekä Unkarin Kulttuuri- ja Tiedekeskuksesta Helsingistä että Unkarilaisesta Kirjallisuuskeskuksesta Porista. (Ks. myös Straszer, tulossa 1.)

Lopuksi

Suomalaisten asennoituminen unkarilaisia, unkarin kieltä ja Unkarin kulttuuria kohtaan on epätavallisen myönteistä. Positiivinen asenne tulee esiin monin tavoin sekä yksilöllisellä että virallisella tasolla. Suomalaisten ja unkarilaisten erityisen hyvät suhteet näkyvät myös nk. kansandiplomatiassa (unkariksi *népi diplomácia*), millä tarkoitetaan kaikkia niitä yhteyksiä, jotka eivät perustu virallisiin valtiollisen tason suhteisiin, vaan jotka rakentuvat tavallisen kansan omasta aloitteestaan toteuttamien aktiviteettien varaan. Tällaisia ovat esim. kuoro toiminta, kouluyhteistyö, seurakuntaryhmien yhteistyö, urheiluseurojen, yhdistysten ja harrastuspiirien yhteistyö sekä ystävyyspaikkakuntayhteistyö.⁵ Unkarilaisten ja suomalaisten suhteen tekee erityislaatuiseksi sekin, että kansandiplomatiassa osallistuu myös poliittiseen ja yhteiskunnalliseen eliittiin kuuluvia henkilöitä, kuten ministereitä, pääjohtajia, kansanedustajia, kansliapäälliköitä, maaherroja, kunnallispoliitikkoja ja kaupunginjohtajia. Unkarin kielen laaja harrastus kertoo myös kielen suosioista suomalaisessa yhteiskunnassa.⁶ (Ks. myös Straszer, tulossa 2.)

Vaikka unkarilaiset ovat varsin pieni maahanmuuttajaryhmä suomalaisessa yhteiskunnassa ja he

asuvat koko maahan levittäytyneinä, unkarilaisilla on arvostettu asema. Tämä ei johdu vain edellä kuvatuista kulttuurihistoriallisista seikoista, vaan myös siitä, että suomalaisilla on unkarilaisista hyviä kokemuksia. Tavallisen kansan silmissä unkarilaiset ovat ”veljeskansaa”, jonka edustajia pidetään ongelmattomina mm. siksi, että useimmat ovat korkeasti koulutettuja ja he ovat tulleet maahan asiantuntijoina työn perässä tai perhesyistä. Suomenunkarilaisten joukossa on myös monia tunnettuja ja arvostettuja taiteilijoita ja pedagogoja sekä sellaisia henkilöitä, joita pidetään keksintöjensä tai tieteellisten töidensä vuoksi kiinnostavina. Siksi unkarin kielellä on jokseenkin korkea asema Suomessa ja Unkarin maine avoimena ja ystävällisenä matkailumaana vaikuttaa myös siihen, että unkarilaisten asema on Suomessa erilainen verrattuna muihin maahanmuuttajaryhmiin.

Kirjallisuus

- Asetus 1995 = *Asetus Unkarin kanssa yhteistyöstä kulttuurin, opetuksen ja tutkimuksen alalla tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta*. Annettu Helsingissä 1. päivänä syyskuuta 1995. Suomen säädöskokoelman sopimussarja. Ulkovaltain kanssa tehdyt sopimukset N:o 53–54.
- Csepregi, Márta & Wichmann, Irene 1992: Unkarilaiset. I: Laakso, Johanna (red.) *Uralilaiset kansat. Tietoa suomen sukukielistä ja niiden puhujista*. WSOY. Porvoo-Helsinki-Juva.
- Fehérvári, Győző 1984: Unkarilais-suomalaiset radio- ja televisiosuhteet. In Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczi, Sándor (eds.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. pp.253–258.
- FME 2008 = Den finlandsungerska föreningens hemsida, Finnországi Magyarok Egyesülete. <http://www.magyarutca.org/fme> (2008.07.17.)
- Gerevich-Kopteff, Éva 1993: Magyarországörzés és beilleszkedés Finnországban. I: Békési, Imre & Jankovics, József & Kósa, László & Nyerges, Judit (red.) *Régi és új peregrináció. Magyarok külföldön, külföldiek Magyarországon. Peregrination, Old and New. Hungarians Abroad and Foreigners in Hungary*. III. Magyar nyelvészek külföldön – külföldiek Magyarországon. Hungarian Linguists Abroad, Foreign Linguists in Hungary. Nemzetközi Magyarorságtudományi Társaság – Scriptum Kft. Budapest-Szeged. s. 1274–1279.
- Helasvuo, Veikko 1984: Unkarilainen musiikki ja musiikkipedagogia Suomessa. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczi, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.203–213.
- Honka-Hallila, Helena (red.) 2000: *Meidän Unkari. Suomi-Unkari Seura 1950–2000*. Suomi-Unkari Seura. Gummerus.
- Huotari, Juhani 1984: Ammattijärjestöt, kansalaisjärjestöt ja yhdistykset. In Honka-Hallila, Helena (ed.) 2000: *Meidän Unkari. Suomi-Unkari Seura 1950–2000*. Suomi-Unkari Seura. Gummerus. pp. 249–252.
- Kilpiö, Arto 1999: *Magyarország – työn ja toimen, romantiikan ja soiton maa. Unkarin propaganda Suomessa jatkosodan vuosina*. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopiston Unkarin kielen ja kulttuurin laitos.
- Korkiasaari, Jouni 1993: *Siirtolaisuus- ja ulkomaalaistilastot. Väestö 1993:8, Population*. Pakolais- ja siirtolaisuusasiain neuvottelukunta. Tilastokeskus, Statistikcentralen, Statistics Finland & Siirtolaisuusinstituutti, Migrationsinstitutet, Institute of Migration. Erikoisjulkaisut. Helsinki 1993. Siirtolaisuus- ja ulkomaalaistilastointi.
- Kovács, Andor 1999: *A világ magyarsága. Európa I. Magyarok Világszövetsége Nyugati Régiója*. Budapest.
- Laakso, Johanna 2004: Unkarin kieli. I: Juhani Huotari & Olli Vehviläinen (red.) *Unkari. Maa, kansa historia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 871. Helsinki.
- Lahdelma, Tuomo 1991: August Ahlqvist ja Unkarin kulttuuri. I: Janhila, Jaana (red.): *Kulttuurin Unkari*. Studia Hungarologica 1. Atena Kustannus Oy. Jyväskylä. s. 9–41.
- Latomaa, Sirkku 2007: Monikielinen Suomi monikielisessä Euroopassa. In Sirkku Latomaa (red.) *Oma kieli kullaan kallis. Opas oman äidinkielen opetukseen*. Opetushallitus. Helsinki. s. 179–186.
- Lepola, Outi 2000: *Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suo-*

- malaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 787. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.
- Miklóssy, Katalin 2004: Suomen ja Unkarin kulttuuriryhteyden uudet ulottuvuudet. – *Kanava* 32.
- Nagy, János 1984: Esipuhe. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczy, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.10–15.
- Numminen, Jaakko 1984: Unkarin ja Suomen kulttuurisuhteiden kehitys. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczy, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.16–22.
- Raport 2006 = Reports of Hungarian associations abroad, 2005-ös jelentés a Kárpát-medencén kívül élő magyarság helyzetéről. – http://www.hhrf.org/html/printable_version.php (2006.01.13).
- Reitala, Aimo 1984: Unkarilainen kuvataide Suomessa. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczy, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.214–218.
- Richly, Gábor 1996: Unkari ja Suomen talvisota. I: *Sotahistoriallinen aikakauskirja 15*. Sotahistoriallisen Seuran ja Sotamuseon julkaisuja. s. 134–196.
- Straszer, Boglárka 2005: Unkarinkieliset tänään Suomessa ja Ruotsissa väestötilastojen valossa. – *Suomi-Unkari* 4/2005.
- Straszer, Boglárka 2006a: Ungrare – en osynlig men aktiv invandragrupp i Norden. – *Humanister forskar. Humanistdagarna vid Uppsala universitet* 2006. s. 211–217.
- Straszer, Boglárka 2006b: Unkarilaistaustaiset oppilaat äidinkielen opetuksessa. – *Suomi-Unkari* 1/2006.
- Straszer, Boglárka (tulossa 1.): Väitöskirja työnimeltään ”*Ungerska för rötternas skull*”. *En jämförande studie om språkbruk och identitet bland andra-generationens ungrare i Sverige och Finland*. Uppsala universitet. *Studia Multiethnica Upsaliensia*. Acta Universitatis Upsaliensis.
- Straszer, Boglárka (tulossa 2.): Embracing Hungarian: top-down emancipation of an immigrant language in Finland. I: Huss, Leena & Nolan, J. Shaun (red.) *The Many Faces of Language Emancipation. Special Issue. International Journal of Sociology of Language*.
- Szj, Enikő 1989: Suomalais-ugrilainen heimoaate. I: Csepregi, Márta (red.): *Helsingin yliopiston unkarilainen laitos 60-vuotias*. *Folia Hungarica* 3. Castrenianumin toimitteita 33. Helsinki. s. 76–83.
- Székely, György 1996: Finnugristic Linguistic and Scandinavian History of Law in the framework of the Hungarian University tradition. In Norrback, Märtha & Ranki, Kristina (red.) *University and Nation. The University and the Making of the Nation in Northern Europe in the 19th and 20th Centuries*. *Studia Historica* 53. Finnish Historical Society. Helsinki. s. 101–110.
- Tervonen, Viljo 1984: Kulttuurisuhteiden rakentajia 1800-luvulla. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczy, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.46–87.
- Tervonen, Viljo (red.) 1995: *József Budenzin ja Antti Jalavan kirjeitä vuosilta 1875–1892*. Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia 220. Mémoires de la Société Fenno-Ougrienne. Suomalais-ugrilainen seura, Helsinki.
- Tervonen, Viljo & Rumohr-Norio, Liisa (red.) 2006: *Matkalla tutkijaksi. Unkarilaisen Antal Regulyin kirjeitä vuosilta 1839–1840*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1095. Helsinki.
- UM 1987 = Undervisningsministeriet 1987: *Ylimääräinen valtioneapu vieraskielisten lasten äidinkielen opetukseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten lasten ulkomailta hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen tähtäävään opetukseen*. Opetusministeriön aloite nro 13344/210/87, 23.12.1987.
- Varpio, Yrjö 1997: *Matkalla moderniin Suomeen. 1800-luvun suomalainen matkakirjallisuus*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimitteita 681. Helsinki.
- Varpio, Yrjö & Szopori Nagy, Lajos 1990: *Suomen ja Unkarin kirjalliset suhteet vuosina 1920–1986*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomi 153. Helsinki.

Vilkuna, Kustaa 1967: Miksi juuri suomalais-unkarilaiset kulttuurisuhteet ovat jatkuvasti vilkkaat? – *Valvoja* 87.

Wichmann, Irene 2007: Nuoren tutkijan taival. – *Hii-denkivi* 4/2007. s. 45.

Viitteet

- 1 Tässä esitetyt tilastotiedot ovat Tilastokeskukselta, osa tilastoista on haettu julkisista tilastojulkaisuista ja osa on saatu henkilökohtaisen tiedonannon kautta.
- 2 Tieto koskee kaikkia ryhmiä: Unkarissa syntyneitä, Unkarin kansalaisia sekä unkarinkielisiä.

3 Rekisteröidyssä parisuhteessa elävät ovat mukana vain vuoden 2005 osalta.

4 Tiedot ovat Opetushallitukselta saatuja.

5 Tieto perustuu Árpád Jelinkón kanssa 16 toukokuuta 2007 tehtyyn haastatteluun. Árpád Jelinkó on Unkarin Kulttuuri- ja Tiedekeskuksen entinen johtaja. Tällä hetkellä hän toimii Suomen Unkarin tasavallan suurlähetystön lähetysneuvoksena.

6 Tieto perustuu Marjatta Manni-Hämäläisen kanssa tammikuussa 2008 käytyyn henkilökohtaiseen kirjeenvaihtoon sekä Árpád Jelinkón kanssa 16. toukokuuta 2007 tehtyyn haastatteluun. Marjatta Manni-Hämäläinen on Suomi-Unkari Seuran toiminnanjohtaja.

Vierailijoita Instituutissa

Kansallisarkiston pääjohtaja Jussi Nuorteva piti Instituutissa mielenkiintoisen esitelmän 23.1.2009. Kuva: Jouni Korkiasaari.

VTM Tiina Salmio vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 22.1.2009. Hän keskusteli tutkimusjohtaja Elli Heikkilän kanssa tutkimustoiminnasta. Salmion juuri valmistunut lisensiaatintyö "Refugees and the Environment: An Analysis and Evaluation of the UNHCR's Policies in 1992-2002", julkaistaan instituutin Web Reports -sarjassa: <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports49.pdf>. Kuva: Jouni Korkiasaari.

Vasemmalta Olavi Koivukangas, Yhdysvaltain suurlähetystöstä lehdistö- ja kulttuuriasianneuvos Nicole Conn, kulttuuriassistentti Heidi Day, lehdistöattasea Kimberly Hargan, Elli Heikkilä ja edessä oik. SAYL:n toiminnanjohtaja Laura Noreila Instituutissa 30.1.2009. Kuva: Satu Löppönen.

Suomen Virolaisten Liiton presidentti Elvi Sirkel vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 16.1.2009. Tutkimusjohtaja Elli Heikkilä ja Elvi Sirkel neuvottelivat tutkimusyhteistyöstä. Kuva: Jouni Korkiasaari.